

Vajda Gábor

A lényeghez közeledve
Közérzeti barangoló. MTT Könyvtár 11., Szabadka, 2005.

A **Közérzeti barangoló** c. kötetben szereplő tanulmányok elsősorban a fiatalok életmódját és érvényesülési lehetőségeit kutatják. Általában lehangoló a belőlük kirajzolódó kép. Annál is inkább, mert amikor optimistának tűnik az ifjúság, akkor a fiatalok mindenkori élnivágására s ebből táplálkozó önszuggesztiójára kell gondolnunk.

Hogy a délvidéki magyar fiatalok között is viszonylag sokan a rendkívüli nehézségeik dacára sem hagyják el magukat, annál inkább dicséretes, hiszen a többségük számára az egészséges testi fejlődés feltételei sincsenek biztosítva. A szüleikre is vonatkozik Gyurcsik Klára lehangoló megállapítása: „...a vajdasági magyar lakosság egészségi állapota rendkívülien rossz, óriási a lemaradása Európával és a világgal szemben.” (159. p.) A kutató szerint a bajok okai a kialakulatlan higiéniai kultúra hiányára is visszavezethetők. Mert ha az életszínvonal a szűkös anyagiak miatt elmarad is az európai standardtól, az egészséges életmód kialakítására sok fiatalnak meg lenne a lehetősége, csak nincs, aki ösztönző példaként állna előttük.

Kamaszlélektani zsákutcájukat T. Mirnics Zsuzsanna veszi ankétmódszerrel górcső alá – külső vonatkozásokban. Kik hány százalékban, mennyire, milyen körülmények között kerülnek a póteszközök (dohányzás, alkohol, drog) illúziógerjesztő hatalmába? A szerző a pozitív példák kutatásában, a nehézségek dacára is élni tudók magatartásának népszerűsítésében látja a közösségépítés egyelőre lehetséges és hatásos módját.

Szlávity Ágnes is talál a kutatásai során ilyen pozitív példákat, méghozzá nagy számban, hisz az általa megkérdezett fiatalok többsége folytatná a tanulmányait. Méghozzá magyarul! És Szabadkán! A körkérdések segítségével megrajzolt ifjúságkép még plasztikusabb, cselekvésre indítóbb lenne, ha a szerző a tanulmányának majdnem a felét kitevő első részében a vajdasági fiatalok munkaerőpiacon elfoglalt helyének rajzán – a szerbekkel való összevetéssel – megjelölhette volna a magyarok pozícióját.

Ehhez a fiatalosan derűlátó ifjúsági jelenképhez képest meglehetősen lehangolók, de tetteket is provokálók G. Molnár Irén szintén főlmérésen alapuló vizsgálódásai. Tanulmánya – **A választópolgárok véleménye a reformtörekvések üteméről** - bizonyosága szerint az emberek csalódottak, s a többségük a VMSZ-ban sem bízik. A szerző a megvalósítandó célok között első helyen (a stratégiai terv sürgetése után) a „teljes magyar nyelvű oktatáshálózatot” említi. Talán majd a következő tanulmányában kifejti: mit ért azon, hogy ezt a rendszert „minőségében és piacorientáltságában stabillá kell tenni.” (34. p.) Ez fontos lenne, mert a vajdasági magyarok szakerejének növekedése és a G. Molnár Irén által is fontosnak tartott önkormányzati gazdasági stabilitás kölcsönösen támogatnák egymást.

Kiemelendők még a **Közérzeti barangoló**ból a nyelvi problémákat tudatosító tanulmányok. A szegedi Kontra Miklósé, aki a nyelvnek tudós (budapesti) sáfáraitól nagyobb megértést követel a tájszóláshoz szokott, netalán a többségi nemzettől is több-kevesebb szót átvett ember számára. Valóban, akik a nyelv védelméből élnek, nem mindig gondolnak arra, hogy azoknak a rokonszenvét is meg kell nyerni, akiknek az utódai majd talán könnyedebben, nyelvünk szellemének megfelelően beszélnek.

Addig azonban azokat az anyanyelv érvényesítéséért folyó harcokat is meg kell nyerni, amelyekről Letsch Endre számol be. A nyelvész jogász szellemesen érzékelteti: az újabb törvények adta lehetőségek kihasználása is lépten-nyomon leküzdhetetlennek látszik.

A tanulmánykötet írásai nem beszélnek az autonómiáról, de nem egy közülük utal rá, hogy más hiteles megoldás nem létezik számunkra.